

EEN ONDERZOEK NAAR
**de rol van ouders
in het primair onderwijs**

Deel 2

Deel 1 literatuuronderzoek
Ina Cijvat en Cecil Voskens
Deel 2 praktijkonderzoek
Hessel de Boer en Peter de Vries

Ten behoeve van de leesbaarheid is in deze publicatie in veel gevallen bij de verwijzing naar personen gekozen voor het gebruik van 'hij'. Het spreekt vanzelf dat hier ook 'zij' gelezen kan worden.

© CPS *onderwijsontwikkeling en advies*, mei 2009

Eindredactie: Maria Balkenende (Lisserbroek)
Vormgeving omslag en binnenwerk: Akimoto (Amersfoort)

CPS *onderwijsontwikkeling en advies*
Postbus 1592
3800 BN Amersfoort
Telefoon (033) 453 43 43

www.cps.nl

Deze publicatie is tot stand gekomen met subsidie van het Ministerie van OC&W in het kader van SLOA 2009.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

	Pagina
Voorwoord	4
1. Ouderbetrokkenheid, de basis	5
1.1 Waarom ouders betrekken bij de school?	6
1.2 Ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid	6
1.3 Visie op ouders	7
1.4 Succesvolle ouderbetrokkenheid	8
1.5 Goede keuzes maken	10
2. Ouderbetrokkenheid, de praktijk	11
2.1 Ottawa-Carleton: meningsverschil ingebed in het schoolsysteem	12
2.2 PTA's in de VS	13
2.3 Ouderbetrokkenheid in Spaanstalige gebieden: de Fomento Onderwijsgroep	15
2.4. Afsprakenlijst: Bemiss Elementary School	17
2.5 Praktijkvoorbeelden uit Nederland	18
3. Conclusies	23

0. Voorwoord

Het eerste deel van deze publicatie bestond uit een literatuuronderzoek. Hieruit bleek dat ouderbetrokkenheid een positief effect heeft op het functioneren van kinderen binnen school. Er bleek echter ook dat er nogal wat problemen kunnen optreden bij het zoeken naar een juiste vormgeving van ouderbetrokkenheid. Daarnaast zien niet alle scholen het belang van ouderbetrokkenheid.

Om die reden vindt u in dit tweede deel een uiteenzetting over praktijkvoorbeelden van ouderbetrokkenheid in het primair onderwijs. De uiteenzetting die volgt, is gebaseerd op onze eigen zoektocht naar goede praktijkvoorbeelden van ouderbetrokkenheid, zowel in Nederland als daarbuiten. De voorbeelden zijn verkregen op basis van studiebezoeken en op basis van informatie opgedaan tijdens internationale conferenties.

1. Ouderbetrokkenheid, de basis

1. Ouderbetrokkenheid, de basis

Ouders horen bij de school. Zij vertrouwen immers hun kinderen toe aan de school. Ze verwachten dat de school de grootste zorg en aandacht aan hun kind zal besteden om goed onderwijs te realiseren, zodat hun kind zich optimaal ontwikkelt.

Toch lijkt het vormgeven van ouderbetrokkenheid niet altijd vanzelfsprekend. Sterker nog: voor veel scholen is het niet altijd helder waarom en hoe ze ouders bij de school moeten betrekken.

1.1 Waarom ouders betrekken bij de school?

In de praktijk betrekken scholen ouders om verschillende redenen bij de school:

1. Vanuit een besef dat ouders bij de school horen.
2. Omdat de school niet zonder de praktische ondersteuning door ouders kan.
3. Omdat scholen geloven dat leerlingen er, qua ontwikkeling in algemene zin, beter van worden. Soms zijn scholen er verder van overtuigd dat positieve ouderbetrokkenheid wel van invloed móet zijn op de leerresultaten.
4. Omdat ouders partners zijn.
5. Omdat ouders klanten zijn.
6. Ouders zullen naar alle waarschijnlijkheid een meer prominente positie krijgen in passend onderwijs.

De dieperliggende redenen hierachter zijn de volgende:

1. Investeren in ouderbetrokkenheid komt de ontwikkeling en de leerresultaten van de leerling ten goede. Uit literatuuronderzoek naar praktijkvoorbeelden blijkt dat het hier net zo goed kan gaan om 'good parenting at home'.
2. Ouders zijn de grootste doelgroep van een school. Ze zijn het meest emotioneel betrokken en het minst aanwezig. Alleen al om die reden dient een school te investeren in een goede relatie met ouders. Deze goede relatie levert winst op voor de het welbevinden van het personeel, de ouders en uiteindelijk ook de leerlingen. Het goede welbevinden van de leerlingen komt uiteraard de ontwikkeling van het kind ten goede.
3. Scholen kunnen hun kwaliteit verbeteren door uit te zijn op de adviezen ten aanzien van hun kind en de school van zoveel mogelijk ouders. Scholen leren op deze wijze door de ogen van ouders te kijken, waardoor zij veel waardevolle adviezen gratis ter beschikking krijgen. Deze adviezen komen alleen tot hun recht wanneer de school een heldere visie heeft op de samenwerking met ouders en heldere kaders aangeeft waarin ouders kunnen meepraten.

1.2 Ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid

Voor een school is het van essentieel belang te weten *waarom* zij samenwerking met ouders wil, omdat er een duidelijk onderscheid bestaat tussen ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid. Dit is ook nadrukkelijk duidelijk gemaakt in het eerste deel van dit onderzoek, het literatuuronderzoek. Onder ouderparticipatie wordt verstaan: het actief deelnemen aan allerlei activiteiten georganiseerd door de school. Hierbij kan worden gedacht aan het helpen voorbereiden van feestelijke activiteiten,

het uitvoeren van luizencontroles, enzovoort. Ouderbetrokkenheid wil zeggen: interesse voor en betrokkenheid bij de ontwikkeling van het kind, de school van het kind, het huiswerk van het kind, de leraar, enzovoort.

Uit het eerder genoemde literatuuronderzoek blijkt dat ouderparticipatie op zichzelf geen positief effect heeft op de ontwikkeling van leerlingen. Ouderbetrokkenheid is daarentegen wel degelijk van invloed op de ontwikkeling van de leerlingen, maar dat kan ook in 'good parenting at home' vorm krijgen. Uiteraard kan ouderparticipatie wel een positief effect hebben op ouderbetrokkenheid, want sommige ouders die meewerken op school, zullen misschien eerder betrokken zijn bij de school van hun kind. In de praktijk komen we dan ook vaak tegen dat scholen die ouderbetrokkenheid willen vergroten, gaan werken aan ouderparticipatie. Anderzijds is het ook mogelijk dat ouders heel actief op school zijn, maar thuis nauwelijks belangstelling tonen voor het schoolwerk van hun kind.

Aangezien alleen ouderbetrokkenheid zichtbare effecten blijkt te hebben op de ontwikkeling van de leerling, beperken we ons in dit praktijkonderzoek tot ouderbetrokkenheid.

1.3 Visie op ouders

In de praktijk blijkt het van essentieel belang te zijn om als school een heldere visie op ouders in het onderwijs te hebben. In zo'n visie wordt helder aangegeven hoe de school de relatie met ouders ziet.

De Willem Farelschool in Hoevelaken verwoordt het als volgt:

"Op de Willem Farelschool hechten wij waarde aan open en professionele communicatie met ouders. Uitgangspunten hierbij zijn wederzijds respect, betrokkenheid en eigen verantwoordelijkheid. Hiermee werken we aan een stimulerende en positieve leer- en werkomgeving."

De Willem Alexanderschool in Heerde zegt:

"De Willem Alexanderschool wil een relatie met ouders vanuit wederzijds respect en vertrouwen. Hierbij is het belangrijk dat school en ouders communiceren vanuit hun eigen verantwoordelijkheid."

De meeste scholen geven echter aan dat hun visie op ouders impliciet in de algemene visie van de school is verweven. Op een enkele school bestaat de visie op ouders slechts uit een aantal spelregels voor ouders.

Scholen die een heldere visie hebben verwoordt op hoe zij de samenwerking met ouders zien, geven aan dat dit de kwaliteit van de relatie met ouders heeft verbeterd. Een visie op ouders kent namelijk de volgende positieve effecten:

1. Leerkrachten hebben in voldoende mate hetzelfde beeld van een constructieve relatie met ouders. Dit heeft zijn weerslag op de behandeling van ouders. In bovengenoemd voorbeeld van de Willem Farelschool: het personeel spreekt elkaar aan op open en professioneel communiceren met ouders.

Casus basisschool Het Mozaïek, een kleine dorpschool: Juf Anneloes van groep 3 heeft altijd uitstekende relaties met de ouders uit haar groep. Ook wanneer kinderen doorstromen naar groep 4 blijven deze relaties in stand. De ouders uit groep 4, en soms zelfs uit groep 5, denken vrijwel allemaal

aan de verjaardag van juf Anneloes, en sommige kinderen blijven haar zelfs in groep 5 nog een cadeautje geven. Eén van de 'geheimen' van haar goede relaties is dat ze alle tijd neemt voor haar huisbezoeken. Vaak komt ze al tijdens het avondeten, wanneer de ouders haar daarvoor uitnodigen. En de kinderen die dit van elkaar horen, zorgen er wel voor dat hun ouders de juf ook bij hen thuis uitnodigen. Vóór tien uur 's avonds is ze meestal niet thuis; een glas wijn drinken met ouders stelt hen immers op hun gemak.

Collega juf Christien uit groep 4 daarentegen wordt door ouders als wat stug en afstandelijk ervaren. Zij gaat niet eten bij ouders, heeft geen sms-contacten met moeders en beperkt haar huisbezoeken tot een uur.

Aan de hand van een geformuleerde visie op samenwerking met ouders ontdekt juf Anneloes dat haar contact met ouders niet professioneel maar vriendschappelijk is. Daardoor kan zij ouders moeilijk op afstand houden, bellen ouders haar soms laat in de avond om even iets mee te delen over hun kind wat evengoed de volgende ochtend voor schooltijd kan. Ten slotte maakt Anneloes het haar collega's nogal lastig die op professionele wijze afstand willen houden van ouders. Sinds de school een visie op ouders heeft, valt hier voor het eerst over te praten met Anneloes. Zij was immers altijd hét voorbeeld in de school en onder ouders van een juf die goed met ouders overweg kan.

2. Ouders zijn aanspreekbaar op hun gedrag wanneer dit niet strookt met de visie op de samenwerking tussen de school en de ouders. De visie is immers aan iedere ouder kenbaar gemaakt.

Casus basisschool De Mondriaan: Mevrouw Van Diest wil dat de directeur van de school haar kind uit de klas van juf Rozema haalt. De directeur heeft meerdere gesprekken met mevrouw Van Diest en de betreffende collega gevoerd, is meerdere keren zelf in de klas geweest om de zoon van mevrouw Van Diest te observeren, en ziet geen enkele aanleiding om aan de wens van de moeder te voldoen. Mevrouw Van Diest blijft aandringen met haar verzoek en dreigt met de klachtencommissie. Uiteindelijk vraagt de directeur aan mevrouw Van Diest of zij aan wil geven op welk punt de school handelt in strijd met de visie op samenwerking met ouders. Ook vraagt hij moeder Van Diest of zij zich nadrukkelijk wil houden aan deze visie, waarin iedere partij zijn verantwoordelijkheid kent. De directeur vertelt achteraf dat juist de visie hem innerlijke steun en zekerheid gaf om het gesprek met mevrouw Van Diest goed te laten verlopen.

1.4 Succesvolle ouderbetrokkenheid

Scholen die een impuls willen geven aan ouderbetrokkenheid doen dat in de praktijk meestal door een training te volgen waarin zij gesprekken met ouders oefenen. Veelal vormen moeizame gesprekken met ouders de aanleiding. Dit gebeurt met name als ouders zich nogal assertief opstellen wanneer er problemen zijn met hun kind. Sommige ouders met wie nooit wat was, kunnen zomaar veranderen in zogenaamde 'lastige' ouders.

Uiteraard worden leerkrachten toegerust wanneer zij worden getraind in het voeren van gesprekken door het hanteren van de juiste gesprekstechnieken. Succesvolle ouderbetrokkenheid wordt hier echter niet door gegarandeerd; dat vraagt meer dan gesprekstechniek.

Scholen die significante verbeteringen zien in de relatie met ouders, met effect op de ontwikkeling van de leerlingen, zijn scholen die ouderbetrokkenheid op alle niveaus als een serieus punt van aandacht zien. Het grootste effect wordt bovendien bereikt wanneer ouderbetrokkenheid op de bovenschoolse agenda staat.

Werken aan ouderbetrokkenheid kent verschillende **aspecten**:

1. Op overtuigingsniveau. Vragen die hierbij horen zijn:
  - Welke school wil ik zijn voor mijn ouders?
  - Welke leerkracht wil ik zijn voor mijn ouders?
  - Wil ik ouders bij de school betrekken, of vind ik ze eigenlijk lastig?
  - Heb ik voor het werken met kinderen gekozen, of voor het werken met kinderen en hun ouders?
2. Op kennisniveau. Vragen die hierbij horen zijn:
  - Weet een school en een leerkracht wat een ouder doormaakt wanneer er iets met zijn kind aan de hand is?
  - Weet een school en een leerkracht hoe hier op professionele wijze mee om kan worden gegaan?
  - Heeft een school voldoende kennis over klant-/oudertevredenheid en hoe zij die kan bevorderen?
  - Heeft een school voldoende theoretische kennis in huis over hoe een school zich kan profileren richting ouders (en de rest van haar omgeving)?
  - Weet een school voldoende over wat horizontale verantwoording is en hoe je die vormgeeft?
3. Op attitudeniveau. Vragen die hierbij horen zijn:
  - Welke attitude is professioneel wanneer ik een ouder te woord sta?
  - Welke gastvrijheid laat ik zien wanneer een ouder zijn kleuter 's ochtends in de klas brengt?
  - Hoe snel krijgt een ouder reactie wanneer hij de school iets vraagt?
4. Op vaardigheidsniveau. Vragen die hierbij horen zijn:
  - Hoe schrijven we als school een brief naar ouders?
  - Hoe creëer je een tienminutengesprek waarin een ouder balans ervaart tussen informatie krijgen en zijn verhaal kwijt kunnen?
  - Hoe voer ik een gesprek met ouders die ik als 'lastig' ervaar?

Werken aan ouderbetrokkenheid kent daarnaast verschillende **niveaus**:

- het bovenschoolse niveau,
- het schoolniveau,
- het niveau van de GMR,
- het niveau van de ouders,
- het niveau van de leerkracht,
- het niveau van het tienminutengesprek,
- enzovoort.

In de praktijk blijkt dat ouderbetrokkenheid het meest succesvol wordt vormgegeven wanneer onderstaand schema volledig wordt ingevuld, uitgewerkt en uitgevoerd:

Ouders en school	Overtuiging	Kennis	Attitude	Vaardigheden
Bovenschools beleid				
GMR				
School				
MR				
Ouders				
Leerkracht				

Uiteraard speelt ouderbetrokkenheid op landelijk niveau een grote rol. Zo hebben de impulsen van het ministerie van OCW ten aanzien van ouderbetrokkenheid grote positieve effecten gehad op de positie van ouders in het onderwijs. De impulsen van OCW hebben onder andere tot gevolg gehad dat er gezocht is naar nieuwe werkwijzen om ouders van allochtone afkomst te betrekken bij het onderwijs van hun kind.

1.5 Goede keuzes maken

Scholen die zich richten op het vergroten van *ouderbetrokkenheid* ontwerpen andere plannen dan scholen die zich richten op *ouderparticipatie*. Zo staat bij ouderbetrokkenheid informatie naar ouders zeer hoog in het vaandel. Ouders moeten immers goed op de hoogte zijn van wat hun kind op school doet. Er wordt bijvoorbeeld afgesproken dat ouders in de middenbouw wekelijks een korte e-mail krijgen waarin puntsgewijs wordt vermeld welke leerstof er in die week wordt behandeld. En in de bovenbouw worden bijvoorbeeld volgens vooraf uitgedeeld belrooster wekelijks drie ouders gebeld om af te stemmen hoe een en ander verloopt en of er nog bijzonderheden zijn. Zodoende is er ook extra regelmatig contact met ouders die hun kinderen niet meer naar school brengen. Dit bellen kost een leerkracht zo'n half uur per week, maar is een goede investering in het vormgeven van ouderbetrokkenheid. Aan ouders die op het vastgestelde tijdstip niet beschikbaar zijn, wordt gevraagd zelf een nieuwe belafpraak met de leerkracht te maken.

Het bellen komt niet in plaats van tienminutengesprekken, maar is een extra gecreëerd oudercontact, dat per ouder zo'n drie keer per jaar plaats heeft.

Voorbeeld: ouders die weten dat hun kind op een bepaald moment op school de kwartieren leert, kunnen deze kwartieren thuis op een speelse manier extra oefenen door hun kind nadrukkelijk 'kwart voor...' of 'kwart over...' naar bed te sturen.

2. Ouderbetrokkenheid, de praktijk

2. Ouderbetrokkenheid, de praktijk

In dit hoofdstuk passeren een aantal vormen van ouderbetrokkenheid de revue die in de praktijk succesvol blijken te zijn. De voorbeelden komen zowel uit Nederland als daarbuiten.

2.1 Ottawa-Carleton: meningsverschil ingebed in het schoolsysteem

Ottawa-Carleton is een schoolorganisatie die 147 scholen aanstuurt, waarop in totaal meer dan 68.000 leerlingen zijn geplaatst. Binnen Ottawa-Carleton hecht men grote waarde aan de rol van ouders in het onderwijs. Met name wanneer leerlingen extra hulp nodig hebben, wordt er nadrukkelijk geïnvesteerd in de betrokkenheid van ouders.

In een 33 bladzijden tellende oudergids voor ouders van kinderen die 'Learning Support Services' nodig hebben, worden ouders op de hoogte gebracht van de wijze van diagnosticeren en de manier waarop extra hulp en/of een speciale vorm van onderwijs wordt geïndiceerd en vastgesteld. Verder wordt beschreven hoe de ouders om kunnen gaan met beslissingen waarin zij zich als ouders niet kunnen vinden.

Deze Canadese situatie laat zien hoe relevant ouders zijn in het proces van onderwijs en hoe verschil van mening is ingebed in het schoolsysteem. Op dit laatste willen wij ons focussen. In de Nederlandse situatie vinden wij namelijk meerdere voorbeelden van conflictsituaties tussen school en ouders die soms als volgt worden opgelost:

- de school doet een beroep op haar beslissingsrecht;
- de mening van de ouders wordt gevolgd;
- het conflict loopt dusdanig op dat de ouders een andere school moeten zoeken voor hun kind.

In extreme gevallen wordt de klachtencommissie ingeschakeld, wat meestal niet bevorderlijk is voor de relatie tussen school en ouders. De school daagt de ouders immers voor een klachtencommissie en het conflict wordt publiek in behandeling genomen.

Meerdere keren ontdekten we in de praktijk dat de school en een ouderpaar het niet eens worden over het al dan niet doubleren van een leerling. Sommige scholen laten een kind doorgaan, omdat ouders dit per se willen, en vragen daarbij of de ouders een handtekening willen zetten onder een verklaring dat deze bevordering naar een hogere groep op risico van de ouders plaatsvindt.

Door situaties van meningsverschillen vooraf te regelen maak je meningsverschillen legaal en voorkom je dat de school ad-hocbeslissingen moet nemen met het risico dat de relatie met ouders op het spel wordt gezet.

In de situatie van Ottawa-Carleton kunnen ouders bezwaar maken tegen de beslissing van de zogenaamde IPRC. IPRC staat voor: **Identification** (identificatie, oftewel diagnose); **Placement** (plaatsing op een bepaalde school binnen de Schoolboard); **Review** (bespreking van de diagnose en plaatsing van de leerling, minimaal één keer per schooljaar) en **Committee** (commissie).

Wanneer ouders het niet eens zijn met de uitspraak van het IPRC kunnen ze een brief schrijven aan het secretariaat van de Schoolboard, de bestuurder van alle scholen. Dit bezwaar moet binnen 30 kalenderdagen worden ingediend, gerekend vanaf de ontvangst van de beslissing van het IPRC. Er wordt dan

een tweede IPRC-bijeenkomst gehouden waarin de beslissing van het IPRC wordt heroverwogen. Daarna volgt er een tweede uitspraak. Wanneer ouders ook hier bezwaar tegen willen maken, kunnen zij opnieuw een schriftelijk bezwaar richten aan het secretariaat van de Schoolboard. Deze keer binnen 15 dagen nadat de beslissing van het IPRC is ontvangen. Het bezwaar kan gericht zijn tegen de diagnose, tegen de plaatsing of tegen beide. Ouders moeten dit helder aangeven. Verder zijn ze verplicht hun bezwaren gedetailleerd toe te lichten.

Volledigheidshalve is het goed om hierbij te vermelden dat in de provincie Ontario 'plaatsing' niet alleen het speciaal onderwijs betreft. Ook plaatsing op een andere reguliere basisschool die gespecialiseerd is in een bepaalde speciale onderwijsbehoefte, valt hieronder.

Na het tweede bezwaar organiseert de Schoolboard een zogenaamde 'Special Education Appeal Board' om naar de bezwaren van de ouders te luisteren. Deze adviescommissie bestaat uit drie personen die geen voorkennis van de situatie mogen hebben. De drie personen worden als volgt geselecteerd: één persoon wordt gekozen door de ouders, één persoon wordt gekozen door de Schoolboard, en de derde wordt gekozen door de eerste twee personen. Binnen 30 schooldagen komt deze adviescommissie bij elkaar, tenzij de ouders aangeven dat een latere datum is toegestaan. De adviescommissie ontvangt alle stukken van het IPRC en mag iedereen interviewen die zij in de betreffende situatie nodig vindt.

De ouders en de leerling (wanneer deze 16 jaar of ouder is) mogen aanwezig zijn en deelnemen aan de bespreking van de adviescommissie, en zij mogen meenemen wie zij willen.

Na alle gesprekken trekt de adviescommissie zich terug om met een aanbeveling te komen. Deze aanbeveling moet worden meegedeeld binnen drie dagen na de (laatste) bijeenkomst van de adviescommissie. Deze aanbeveling bestaat uit de bevestiging van het eerder genomen besluit van het IPRC of uit een advies aan de Schoolboard met betrekking tot de complete diagnose en/of plaatsing. De adviescommissie moet haar aanbeveling onderbouwen en toesturen aan zowel de Schoolboard als aan de ouders.

Na het ontvangen van de aanbeveling moet de Schoolboard binnen 30 dagen een beslissing nemen over wat zij met de aanbeveling van de commissie van beroep gaat doen. De Schoolboard is niet verplicht de aanbeveling op te volgen.

Als ouders het dan nog niet eens zijn met de definitieve beslissing, kunnen zij nog één stap nemen: aan het Ontario Special Education Tribunal alle eerder genomen adviezen en beslissingen voorleggen. Dit tribunaal is te vergelijken met onze Nederlandse klachtencommissie.

Dit voorbeeld uit Ottawa maakt duidelijk hoe de positie, mening en deskundigheid van ouders is beschermd binnen de schoolorganisatie zelf. Pas wanneer alle afgesproken stappen zorgvuldig zijn doorlopen binnen de gestelde tijden, wordt een externe bindende uitspraak gedaan.

Uiteraard is deze situatie mede te realiseren vanwege de grootte van de organisatie. Toepassing in de Nederlandse situatie zou kunnen door realisatie binnen het samenwerkingsverband.

2.2 PTA's in de VS

In de Verenigde Staten kent men in het kader van de samenwerking tussen scholen en ouders de zogenaamde PTA. PTA staat voor Parent-Teacher Association. In de verschillende staten van de VS zijn deze PTA-groepen georganiseerd en actief.

Een PTA is een formele structuur die bestaat uit zowel leerkrachten als ouders. In de organisatie van de PTA is sprake van een nationale structuur en een structuur per staat van PTA-groepen die vervolgens aan de scholen verbonden zijn. Alle lokale- en staats-PTA's zijn verbonden aan en onderdeel van de nationale PTA die gevestigd is in Chicago. PTA's zijn vooral verbonden met en gericht op alle 'public' en 'private' K8-scholen. In een aantal gevallen treft men PTA's aan op High schools en op de zogenaamde Preschools.

Het algemene doel van alle PTA-groepen is:

- het ondersteunen van de scholen;
- het stimuleren van ouderbetrokkenheid;
- het ondersteunen van leerkrachten door middel van ouderparticipatie;
- het organiseren en inhoudelijk verzorgen van evenementen voor ouders en gezinnen.

De Nationale PTA is een non-profit organisatie die is opgericht in 1897. Het lidmaatschap staat open voor iedereen die de missie en de doelen van de PTA onderschrijft. Elke persoon die zich aansluit bij een plaatselijke PTA wordt automatisch lid van zowel de organisatie in de eigen staat als van de Nationale PTA. Momenteel kent de organisatie ongeveer 5.5 miljoen officieel geregistreerde leden. In vergelijking met het aantal leden in de jaren zestig is er sprake van een forse terugval. Destijds kende de PTA 12 miljoen leden. De eerste bijeenkomst werd gehouden in Marietta in de staat Georgia. Deze eerste bijeenkomst stond onder leiding van Alice McLellen Birney en vond plaats op de Marietta High School.

In de VS bestaan naast de PTA-groepen diverse andere formeel georganiseerde oudergroepen met vergelijkbare doelstellingen. Een voorbeeld hiervan zijn de PTO's. (Parent-Teacher Organization). Dit zijn vooral lokaal georganiseerde groepen die vergelijkbare activiteiten uitvoeren maar niet formeel verbonden zijn met de PTA.

In totaal zijn er in de VS 25.000 lokaal vormgegeven en formeel door de PTA erkende ouder-school organisaties werkzaam. Ongeveer 25% van de actieve oudergroepen is georganiseerd in de PTA's.

Nationale normen voor partnerschap tussen familieleden en de school

De PTA hanteert een set van zes standaarden als uitgangspunt voor de vormgeving van de ouderbetrokkenheid. Deze nationale normen zijn in samenwerking met een grote groep vooraanstaande deskundigen op het gebied van ouderbetrokkenheid tot stand gebracht. Recent zijn deze normen door deze groep opnieuw gedefinieerd. Deze herdefinitie had vooral betrekking op de focus van de activiteiten. De focus ligt nu op datgene wat scholen en de gemeenschap samen kunnen doen ter ondersteuning van een succesvolle schoolloopbaan van de leerlingen. De zes standaarden zijn als volgt:

Standaard 1:

Actieve partners - Ouders zijn actieve deelnemers in het totale gebeuren van de school. Ouders zijn welkom op de school en hun deelname wordt gewaardeerd. Ouders en leerkrachten zijn verbonden met elkaar en richten hun gemeenschappelijke activiteiten op wat de leerlingen leren en doen in de klas.

Standaard 2:

Effectief communiceren - Ouders en schoolteams discussiëren samen over het leren en het leerproces van de leerlingen.

Standaard 3:

Ondersteuning van leerlingresultaten - Ouders en leerkrachten werken continu samen aan de cognitieve en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Dit gebeurt zowel thuis als op

school. Ouders en leerkrachten worden in staat gesteld om hun kennis en vaardigheden te verdiepen en zo efficiënt mogelijk in de praktijk te brengen.

Standaard 4:

Recht voor ieder kind - Ouders zijn bevoegd op te treden als pleitbezorgers voor hun eigen en voor andere kinderen, om ervoor te zorgen dat alle leerlingen eerlijk worden behandeld en in gelijke mate toegang hebben tot alle middelen die van invloed zijn op een optimale schoolloopbaan.

Standaard 5:

Gelijkwaardigheid - Ouders en schoolpersoneel zijn gelijkwaardige partners als er beslissingen genomen worden die invloed hebben op de schoolloopbaan van de leerlingen. Dit betreft zaken die betrekking hebben op beleid, uitvoering van beleid en ook onderwijskundige programma's.

Standaard 6:

Samenwerken met de gemeenschap - Ouders en schoolpersoneel werken samen met leden van de gemeenschap in het kader van de maatschappelijke participatie. Deze samenwerking heeft tevens tot doel de leermogelijkheden voor de leerlingen uit te breiden.

De PTA onderscheidt een groot aantal thema's in de samenwerking tussen ouders en de school. Voor al deze thema's is een aanbod van ondersteuning beschikbaar. De thema's zijn als volgt gerubriceerd en in subthema's ondergebracht:

- Thema Eerste schooldag
- Thema Ouderbetrokkenheid
- Thema Omgaan met huiswerk
- Thema Rol van de vaders

Voor al deze thema's is een breed scala aan activiteiten uitgewerkt.

2.3 Ouderbetrokkenheid in Spaanstalige gebieden: de Fomento Onderwijsgroep

De Fomento Onderwijsgroep, hierna kortweg aangeduid als 'Fomento' heeft ruim 40 jaar onderwijservaring en heeft intussen in meerdere landen scholen opgericht. Fomento is met name actief in Spanje. De Fomento-scholen zijn gebaseerd op de uitgangspunten van gepersonaliseerd onderwijs voor iedere leerling. Zij zetten zich er voor in dat iedere leerling tot maximale ontwikkeling van zijn of haar capaciteiten en aanleg komt.

Fomento-onderwijsprojecten hebben als voorwaarde een nauwe samenwerking tussen school en ouders. Fomento spreekt hierbij over een kwaliteitsopvoeding met een aantal duidelijke uitgangspunten. De kwaliteitsopvoeding streeft een volledige en harmonische ontwikkeling van het kind na, in overeenstemming met een christelijke visie op het leven in het algemeen en de mens in het bijzonder. Onderwijsvormgeving is gepersonaliseerd, compleet en samenhangend. In de totale uitwerking is de rol van de ouders zeer belangrijk. Het uitgangspunt van de Fomento-scholen is dat zij de ouders ondersteuning bieden bij de opvoeding van de kinderen. Zij geven hierbij aan dat het gezin de meest geëigende plaats is voor een totale ontwikkeling van de persoon. Het gezin en de school hebben elkaar wederzijds nodig, ook al ligt de eerste verantwoordelijkheid bij de ouders. School en gezin delen wederzijds waarden en opvoedingsbeginselen met elkaar. De school wordt gezien als een verlengstuk van de opvoeding en vergemakkelijkt en bevordert dat de ouders bij de school betrokken worden. De

school stelt ouders in de gelegenheid en biedt hen ook de middelen om hun kinderen verantwoord op te voeden. De school biedt ouders dan ook activiteiten aan die in het gezin toegepast kunnen worden en een echt educatief karakter hebben. De school bevordert dat ouders betrokken blijven op hun kinderen en hier tijd aan besteden. Ouders krijgen vanuit de scholen handreikingen om hun educatieve rol te kunnen uitvoeren. Het programma voor gezinseducatie vormt aldus een voorwaardelijk onderdeel van de scholen die werken vanuit de principes van de Fomento Onderwijsgroep. Voortdurende communicatie tussen school en ouders is een wezenlijk onderdeel van de Fomento-scholen. De leerkracht is vanuit de visie van de Fomento Onderwijsgroep in de eerste plaats een opvoeder en is zich ervan bewust dat het onderwijs een hulpmiddel is dat de leerling in staat stelt kennis en rijpheid te verwerven, zijn bekwaamheden optimaal te ontwikkelen en zich goede gewoontes eigen te maken. Deze focus maakt dat de leerkracht met de ouders meewerkt.

In veel Fomento-scholen wordt gewerkt met het door de Fomento Onderwijsgroep ontwikkelde programma 'Optimist'. Dit gebeurt met name in de vroegste leerjaren. Een van de uitgangspunten van dit programma is dat de ouders de belangrijkste rol in de ontwikkeling van hun kind hebben en dat de school hierop aansluit:

"De rol van de ouders in de opvoeding van hun kinderen is fundamenteel en onvervangbaar: een gezinsmilieu dat rijk is aan educatieve prikkels is de beste basis voor een kwalitatief goede opvoeding. Om die reden verleent men de gezinnen in persoonlijke gesprekken een echte opvoedkundige hulp van hoge kwaliteit. Bovendien worden er vanuit de school aan de ouders gezinsactiviteiten voorgesteld op het niveau van hun kind, in verband met de dingen die het kind op school leert. Verder krijgen ze praktische manieren aangereikt om van het gezinsleven een overvloedige bron van prikkels voor de ontwikkeling te maken. Een concrete manier om deze onvervangbare hoofdrol van de ouders te begunstigen is het programma van educatieve vorming voor de ouders van de kleuters. Een andere manier is het feit dat de ouders maandelijks op de hoogte worden gesteld van de doeleinden die op school worden nagestreefd, zodat zij via de situatie in het gezin het bereiken van deze doeleinden kunnen vergemakkelijken."

In Nederland is de Stichting Eduforma opgericht. Deze stichting is geënt op het model van de Fomento Onderwijsgroep. De Stichting Eduforma omschrijft haar doel als volgt:

"Stichting Eduforma stelt zich ten doel het gezin en de maatschappij kwalitatief, creatief en innovatief onderwijs aan te bieden. Ze heeft voor ogen een – voor Nederland – nieuw onderwijsproject te starten, dat niet alleen gericht is op het kind maar op het hele gezin.

Onderwijs verdient onze continue aandacht. Eduforma wil een waardevolle bijdrage leveren aan de maatschappij van vandaag door het onderwijs op een hoger niveau te brengen. Eduforma is van mening dat het essentieel is hierbij te beginnen bij de jongsten.

Eduforma maakt zich sterk voor de vorming van zowel leerlingen als leerkrachten, en ondersteunt de ouders bij de opvoeding. De projecten zijn erop gericht dat ouders en leerkrachten gezamenlijk werken aan een integrale opvoeding van de kinderen."

Samenvatting van de uitgangspunten van de Fomento Onderwijsgroep:

- Coherent onderwijs: een educatief project voor het hele gezin.
  - o Persoonlijke aandacht voor elk gezin en iedere leerling.
- Een hoofdrol voor de ouders in de opvoeding van hun kinderen.
- Kwaliteitsonderwijs door de leerkrachten:
  - o Zij zijn ook opvoeders.
  - o Zij zijn de belangrijkste dragers van de kwaliteit van het onderwijs.
  - o Zij krijgen een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) om de deskundigheid op peil te houden.
  - o Het werken in teamverband heeft voor hen hoge prioriteiten.
- Onderwijs gericht op de persoon:
  - o Respect voor het leertempo en de persoonlijke leerstijl van ieder kind.
  - o Een persoonlijk ontwikkelingsplan gebaseerd op een complete en integrale opvoeding:
    - Fysieke ontwikkeling.
    - Ontwikkeling van het verstand: opvoeden in en door goed gedaan werk.
    - Ontwikkeling van de wil: opvoeden in vrijheid.
    - Ontwikkeling van het gevoelsleven.
    - Opvoeden in normen en waarden, op christelijke basis.
    - Pedagogisch- en didactisch-geavanceerde projecten, onderwijs op maat:
  - o 'Optimist' van 2 tot 6 jaar.
  - o 'Snipe' van 6 tot 12 jaar.
  - o 'Vaurien' van 12 tot 16 jaar.
  - o 'Soling' van 16 tot 18 jaar.

Uitgebreide informatie over de Fomento Onderwijsgroep is te vinden op www.fomento.edu (Spaanstalig).

2.4 Afsprakenlijst: Bemiss Elementary School

Als laatste buitenlandse voorbeeld volgt hier een voorbeelduitwerking van een afsprakenlijst tussen ouders, school en leerling, zoals die gebruikt worden op de Bemiss Elementary School, Spokane, Washington.

In de schoolgids staat het volgende:

“Het is de missie van de Bemiss Elementary School om, in nauwe samenwerking met de ouders en de gemeenschap, er voor zorg te dragen dat elk kind al zijn talenten ten volle ontwikkelt en een houding krijgt van levenslang lerende en verantwoordelijke burger. Wij hebben hoge verwachtingen ten aanzien van de mogelijkheden van de leerlingen en bevorderen een positieve houding om het eigen vermogen en de eigen talenten in een veilige en goede omgeving adequaat in te zetten.”

“De Bemiss Elementary School is een gemeenschap van ouders, leerkrachten en studenten. Wij streven partnerschap na met als doel succes voor alle kinderen te bewerkstelligen.”

Uitgewerkte afsprakenlijst

Als leraar, ik, _____, heb ik/zal ik

- de overtuiging dat elk kind kan leren;
- respect en waardering voor de uniciteit van elk kind en zijn of haar familie;
- invloed op een omgeving die bevorderlijk is voor actief leren;
- elk kind helpen bij de verwezenlijking van de essentiële academische vaardigheden;
- voortdurend van elk kind de academische vooruitgang beoordelen met behulp van toetsen;
- open lijnen van communicatie handhaven met studenten en ouders;
- zoeken naar manieren om de ouders bij de schoolprogramma's te betrekken en hen voortdurend te informeren;
- model staan voor professioneel gedrag en een positieve attitude uitstralen.

Als ouder/voogd, ik, _____, zal ik/heb ik

- de overtuiging dat mijn kind kan leren;
- respect tonen en steun verlenen aan mijn kind, het personeel en de school;
- zorgen dat mijn kind op tijd op school komt;
- zorgen dat er voor mijn kind een rustige plek in huis is om te studeren/het huiswerk te maken;
- mijn kind aanmoedigen om alle huiswerkopdrachten uit te voeren;
- ouderavond, conferenties en andere bijeenkomsten van de school bezoeken;
- de school ondersteunen in het ontwikkelen van positief gedrag van mijn kind;
- praten met mijn kind over zijn of haar schoolactiviteiten per dag;
- bevorderen dat mijn kind thuis leest en zal ik het dagelijks leren bevorderen.

Als student/leerling, ik, _____, zal ik/ heb ik

- de overtuiging dat ik kan leren;
- respect voor mezelf, mijn school, en andere mensen;
- altijd mijn best doen in mijn werk en mijn gedrag;
- samenwerken met studenten en personeel;
- naar de school komen met mijn huiswerk en andere noodzakelijke zaken.

**Als leden van de Bemiss educatieve gemeenschap zijn we samen partners:
kind, ouders en leerkrachten.**

Ik bevestig deze afspraken met de ondertekening ervan.

Leerkracht _____

Ouder _____

Leerling _____

2.5 Praktijkvoorbeelden uit Nederland

Het eerste praktijkvoorbeeld uit Nederland komt van de Zeven Gavenschool uit Utrecht. De Zeven Gavenschool is sinds maart 2001 een OnderwijsKansenschool en ligt in de wijk Kanaleneiland. De

leerlingen van de school zijn overwegend Marokkaans en Turks en veel van de kinderen die voor het eerst op de school komen spreken niet of nauwelijks Nederlands. Dit geldt ook voor hun ouders. Sinds vijf jaar voert de school een actief ouderbeleid, hetgeen zijn vruchten afwerpt. Hieronder volgt een interview met Bert Brouwer, directeur van de school. Het interview is afgenomen op 22 februari 2002.

“Deze manier van werken heeft de school heel veel positiefs opgeleverd.”

Een school zonder ouders?

Vanaf het moment dat Bert Brouwer als directeur kwam werken op de school heeft hij ouders als prioriteit gezien. Brouwer: “Ik ben eigenlijk meteen begonnen met een project waarin de verbetering van de relatie met ouders centraal stond. Op de school was er namelijk geen ouderbeleid en dat kan natuurlijk niet. Ik ben ervan overtuigd dat je als school niet kunt zonder de ouders. Samen met het team hebben we studiedagen rondom het thema georganiseerd en zijn we activiteiten gaan ontwikkelen.” Als eerste is men de informatievoorziening naar ouders toe gaan vormgeven. Brouwer vindt het heel belangrijk dat ouders weten wat er op de school van hun kind gebeurt. In het verleden wisten ouders niet wat de mogelijkheden waren van de school of wat er in de klas gebeurde. Ouders zagen de leerkrachten als de professionals die verantwoordelijk waren voor alles wat er in de school plaatsvond. Brouwer geeft aan dat dit ook past in de cultuur van de Marokkaanse en de Turkse ouders, maar dat het voor een school ook belangrijk is als er wederzijds begrip en betrokkenheid is. Voorheen was er weinig vertrouwen naar ouders toe; leerkrachten hadden het gevoel niet met de ouders te kunnen communiceren. Zij werden hier voor hun gevoel in bevestigd doordat ouders niet altijd op afspraken kwamen. Brouwer: “Andersom gold eigenlijk hetzelfde. Ouders losten soms op de verkeerde manier conflicten met leerkrachten op. Er was gewoon geen goede relatie.”

De eerste stappen richting ouderbeleid

De school is gestart met een ouderavond, waarin Bert Brouwer zichzelf heeft voorgesteld als nieuwe directeur. Daarnaast speelde het OALT-beleid en hebben ouders hier met elkaar over gediscussieerd. Brouwer: “Op dat moment praat je met ouders over iets wat hen aangaat. Je praat over welke gevolgen datgene heeft voor de school. Deze avond was een groot succes, er waren veel vaders en moeders aanwezig.” Vanuit deze grote groep heeft Brouwer steeds kleinere groepen geformeerd en uiteindelijk is er een ouderraad ontstaan. Het OALT stond in de beginperiode centraal, later ging de ouderraad zich ook buigen over andere schoolzaken.

Brouwer vindt het belangrijk dat ouders weten wat er op een school gebeurt. Het maakt hem eigenlijk niet uit waar het over gaat, als de school er maar voor zorgt dat ouders geïnformeerd worden en blijven. Zo wordt elke week in het Nederlands een informatiebrief gemaakt. In alle klassen wordt op donderdag de nieuwsbrief besproken met de kinderen, zodat zij weten wat er in staat. Brouwer: “De jongste kinderen krijgen de nieuwsbrief mee, zodat er in ieder gezin een brief komt. De jongste kinderen worden namelijk allemaal opgehaald en geven de nieuwsbrief gelijk af. Je ziet dat ouders de brief doorlezen. Wanneer ze iets niet begrijpen of het niet kunnen lezen dan wordt dit door de oudere kinderen gedaan. Zo maak je iedereen verantwoordelijk voor wat er in staat.”

Oudercontracten

Brouwer had regelmatig discussies met vaders over de schoolreisjes, de werkweek van groep 8 en het schoolzwemmen. Brouwer: “Ouders zeggen dan dat hun dochter hier niet aan mee mag doen omdat het zo in de Koran staat. Dat klopt natuurlijk niet, maar ik werd hier wel moedeloos van.” De school is oudercontracten gaan invoeren bij de inschrijving van kinderen. In het contract staan twee kolommen. In de linkerkolom staat wat de school belooft en in de rechterkolom wat ouders beloven. Brouwer: “Zo beloven wij onder andere dat we goed onderwijs geven, dat we ouders direct informeren als het

niet goed gaat met hun kind en dat we ouders informeren over de dagelijkse gang van zaken. Daar staat tegenover dat ouders beloven dat zij hun kind naar school laten gaan, dat zij hun kind aan het onderwijsproces laten deelnemen en aan alle activiteiten die op school worden georganiseerd.” In het contract staat een tiental punten dat te maken heeft met het geven van goed onderwijs en wat ouders hiervoor moeten doen. Dit contract wordt met ouders doorgesproken zodat ouders weten waar het om gaat. Vervolgens wordt dit door beide partijen ondertekend. De contracten zijn vertaald in het Arabisch en Turks en kunnen mee naar huis genomen worden, zodat ouders ze kunnen doorlezen. Brouwer: “Als een ouder aangeeft dat hun dochter niet mag zwemmen dan vertel ik dat dit niet is afgesproken. Toentertijd waren zij het eens met het beleid van de school en hebben zij het contract getekend, dus dat kan niet teruggedraaid worden. Ik weet dat het niet rechtsgeldig is, maar doordat je er met elkaar over gesproken hebt komen ouders er vaak niet meer op terug. Indien ouders er toch grote problemen mee hebben, adviseer ik hen naar een andere school te gaan zoeken.”

Weekrapport

In de bovenbouw werd men de laatste jaren geconfronteerd met toenemende problemen op het sociale vlak. Kinderen kwamen te laat op school, maakten hun huiswerk niet of vertoonden storend gedrag in de klas. De school heeft het weekrapport ingevoerd. Brouwer: “In dit rapport gaat het voornamelijk om het gedrag van het kind en niet om de leerprestaties. Iedere week krijgt het kind op vrijdag het rapport mee naar huis. Er staat in hoe het gedrag was in die week, of het huiswerk in orde was, en hoe vaak ze te laat zijn gekomen. De handtekening van de leerkracht staat erop en de ouders moeten ook hun handtekening zetten. Op maandag krijgt de school het weekrapport terug.” Brouwer legt de verantwoordelijkheid van het gedrag van het kind bij de ouders neer. Zij weten hoe hun kind zich heeft gedragen, daarom worden ze vroegtijdig op de hoogte gesteld en betrokken bij een plan van aanpak. Daarnaast wordt voorkomen dat ouders kunnen zeggen dat zij niet op de hoogte waren van wat er speelde op de school. Brouwer: “We verwachten van de ouders dat zij met ons contact opnemen als zij vragen hebben. Als er geen contact is opgenomen dan spreekt de leerkracht de ouders hierop aan.” Sinds de invoering van het weekrapport gaat het beter met het gedrag van de kinderen. De werkwijze werkt preventief en kinderen gaan meer hun best doen. Ook de ouders voelen zich meer betrokken: ouders maken zich zorgen en spreken hun kind aan op hun gedrag.

De rol van de rugzakmoeders

Naast bovenstaande voorbeelden is de school gestart met koffie- en theeochtenden. Er werden altijd ochtenden georganiseerd, zowel in het Turks als het Arabisch. In eerste instantie organiseerden leerkrachten deze ochtenden zelf. Later heeft de GGD diverse cursussen ‘Opvoeden: Zo!’ gedraaid en vervolgcursussen georganiseerd. Brouwer: “We merkten dat ouders steeds enthousiaster werden en wilden een breder aanbod. Nu zijn we twee jaar bezig met een Turkse Rugzakmoeder. Zij heeft vanuit het ROC een scholing gevolgd en geeft ouders informatie over het leren van kinderen, met name gericht op de onderbouw. Het is een gigantisch succes: ze bereikt alle Turkse moeders van de groepen 1 en 2.” De Marokkaanse moeders wilden ook een dergelijk project. Dit jaar is er ook een Marokkaanse Rugzakmoeder opgeleid die ongeveer 80% van de Marokkaanse moeders bereikt. Brouwer geeft aan dat het voor deze doelgroep lastiger was om een geschikte kandidaat te vinden. Naast een goede beheersing van de Nederlandse taal, moet een Marokkaanse moeder ook Arabisch en Berbers kunnen spreken. Brouwer: “Het was dan ook zoeken naar een speld in de hooiberg, want je wilt het liefst een moeder die hier in de buurt woont, die mag werken en die haar kinderen ook bij ons op school heeft. Gelukkig hebben we een geschikte kandidaat kunnen vinden.” De ouders krijgen een rugzakje mee van de school met voorleesboeken en werkbladen waarmee zij thuis kunnen oefenen met hun kind. In het project wordt de rol van de ouders benadrukt: zij ondersteunen de school in de verdere ontwikkeling van hun kind. De gemeente coördineert het project, maar de meeste begeleiding vindt op school plaats. Je moet hier als school en als team veel tijd in stoppen, maar Brouwer ziet de positieve

effecten van het project. Het project is zo een belangrijk onderdeel geworden van het ouderbeleid op de school.

Effecten

Brouwer heeft een grote verandering zien ontstaan bij ouders. Hij merkt dat ouders door het Rugzakproject betrokken zijn geworden. Dit geldt zeker voor de onderbouwgroepen. De Marokkaanse ouders, maar de Turkse ouders nog meer, zijn heel betrokken bij hun kinderen en stellen vragen over de lesmethodes. Ouders willen weten of de lesmethodes wel geschikt zijn voor hun kind en zijn geïnteresseerd in de ontwikkeling. Deze betrokkenheid werkt ook door naar de ouderraad: ouders gaan meedenken en voelen zich medeverantwoordelijk. Er is zo een wisselwerking ontstaan tussen de leerkracht en de ouders én tussen de ouders en de directie.

Kwetsbaarheid

De school heeft twee goede en gemotiveerde Rugzakmoeders kunnen vinden, maar Brouwer weet dat je enorm kwetsbaar bent. Voor het welslagen van een dergelijk project ben je afhankelijk van de kwaliteiten van de moeders en de continuïteit. Brouwer: "Deze Rugzakmoeders gaan ook bij die ouders langs die niet naar de school komen. Middels huisbezoek proberen zij moeders te activeren tot deelname. Het is dan wel belangrijk dat de Rugzakmoeders vertrouwen krijgen van de doelgroep, anders is het toch lastig binnenkomen." De Turkse Rugzakmoeder is onlangs bevallen en voor functies als deze krijg je geen ziektevervanging. Brouwer: "De Turkse moeders kwamen bij ons in de school vragen wanneer ze weer verder gingen, maar ik kon daar niets voor regelen. Zij gaven toen aan het zelf te willen organiseren en nu is er een moeder die hiervoor in aanmerking komt. Zij heeft het vertrouwen van de groep en zij gaat thuis langs bij haar voorgangster en wordt zo versneld ingewerkt. Ik ben nu bezig om te kijken of ik haar ook niet voor scholing naar het ROC kan krijgen." Bij de Marokkaanse groep gaat hetzelfde probleem spelen: de Rugzakmoeder is momenteel zwanger. Brouwer schat in dat voor haar niet zo gemakkelijk vervanging zal worden gevonden. Brouwer: "De Marokkaanse gemeenschap is groter, waardoor het lastig zal worden om een moeder te vinden die voldoet aan alle eisen en die het vertrouwen krijgt van de gehele doelgroep."

Blijven doorzetten

Wanneer een school het ouderbeleid wil gaan opzetten is het volgens Brouwer vooral belangrijk dat je niet te snel opgeeft. Brouwer: "Je hebt altijd ouders die niet willen, die weigeren mee te doen en die zich niet houden aan de afspraken. Je moet dan wel door blijven gaan en niet te snel opgeven. Je moet hard durven zijn, ouders voor het blok zetten en eisen blijven stellen. Wanneer ouders bijvoorbeeld toch op school komen terwijl er een studiemiddag is, dan geef ik altijd aan dat het in de weekbrief heeft gestaan. Ouders klagen dan wel, maar ik wijs hen op de afspraken en zeg dat ze de brief dan maar goed hadden moeten lezen. Ouders maken maar een paar keer zo'n fout."

Brouwer belt ouders gelijk op wanneer ze niet komen op afspraken. Hij zegt tegen ouders dat hij op hen rekent, op hen zit te wachten en dat je zo niet met elkaar omgaat. Brouwer: "Je leert ouders dat zij zich ook kunnen afmelden, want het kost mij tijd als ze niet komen. Je moet op dat moment duidelijk zijn en blijven. Het lijkt misschien veel werk, maar deze manier van werken heeft de school wel heel veel positiefs opgeleverd."

Mirjam Berkhout

www.redactieonderwijskansen.nl

Afsprakendocument

Een tweede voorbeeld komt van de Willem Farelschool te Hoevelaken.

In de schoolgids wordt uiteraard aandacht geschonken aan de formele manier waarop ouders betrokken worden bij de Willem Farelschool. Er zijn echter ook een aantal onderdelen in de schoolgids opgenomen om de ouderbetrokkenheid vorm te geven, die niet verplicht zijn. Het uitgangspunt luidt als volgt:

“Op de Willem Farelschool hechten wij waarde aan open en professionele communicatie met ouders. Uitgangspunten hierbij zijn wederzijds respect, betrokkenheid en eigen verantwoordelijkheid. Hiermee werken we aan een stimulerende en positieve leer- en werkomgeving. In deze publicatie nemen we een onderdeel specifiek op. Het betreft de manier waarop afspraken met ouders geformaliseerd worden.”

De Willem Farelschool geeft ouderbetrokkenheid vorm in een zogenaamd afsprakendocument:

“Leerlingen hebben baat bij een goede relatie tussen ouders en de school. Samenhang in de opvoeding thuis en op school is daarbij erg belangrijk. Dat heeft namelijk een positief effect op de schoolprestaties. Het is belangrijk dat duidelijk is wie welke verantwoordelijkheden heeft en wat de ouders van de school mogen verwachten en andersom. Ouders en school kunnen elkaar hierop aanspreken.

Deze verantwoordelijkheden hebben we vastgelegd in een afsprakendocument. Aan alle ouders die een kind aanmelden wordt ondertekening van dit document gevraagd. Namens de school zal ook getekend worden.”

3. Conclusies

3. Conclusies

De voorgaande hoofdstukken behandelden de randvoorwaarden voor succesvolle ouderbetrokkenheid. Verder kwamen enkele succesvolle praktijkvoorbeelden van het vormgeven van ouderbetrokkenheid aan de orde. We bespraken voorbeelden uit Canada, de VS, Spanje en ook Nederland. Hieruit volgen enkele conclusies:

1. Voor een school is het van essentieel belang te weten waarom zij samenwerking met ouders wil.
2. Investeren in ouderbetrokkenheid komt het kind en de school ten goede.
3. Een heldere visie van de school op de samenwerking tussen school en ouders lijkt absoluut noodzakelijk om ouderbetrokkenheid tot een succes te laten zijn. Alle partijen kennen daardoor beter hun verantwoordelijkheden, hebben zicht op wat de relatie inhoudt en wat van elkaar kan worden verwacht.
4. Ouderbetrokkenheid komt van de grond wanneer het een issue is op alle niveaus binnen de school, en wanneer er aandacht wordt besteed aan de overtuiging, kennis, attitude en vaardigheden op al die niveaus.
5. Investeren in het wederzijds verhelderen van verwachtingen tussen school en ouders werkt positief. Het resultaat van deze investering kan worden vastgelegd in een formele overeenkomst. Scholen en ouders weten zo wat ze aan elkaar hebben.

